

ขอบคุณภาพจาก <http://goo.gl/d3CjBE>

โครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร¹

Tourism Network of Sukhothai Historical City and
Associated Historical Towns

วนัชพร จันทรักษา²

Wanachaporn Chantharaksa

E-mail: Ajarnoop@hotmail.com

วารัชต์ มัธยมบุรุษ³

Warach Madhyamaburush

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโครงข่ายการท่องเที่ยวเส้นทางสายมรดกโลก (สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร)

² นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร มีจุดมุ่งหมายการวิจัยดังนี้ เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสะดวกและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อนำปัจจัยสำคัญมาเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน 2) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร 3) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร และ 4) กลุ่มบุคลากรชุมชนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่มย่อย ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรแล้ว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวอีก 6 ประการ ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานีตำรวจ ตามลำดับ

รูปแบบการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารที่เหมาะสมได้จัดรูปแบบการเชื่อมโยงโครงข่ายเป็นแบบเมชโทปโลยี (Mesh Topology) เนื่องจากมีความสะดวกในการเลือกเดินทางได้อย่างอิสระตามความเหมาะสมและความสนใจของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: โครงข่ายการท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เมืองบริวาร

Abstract

The research title, “The Tourism Network of Historic Town of Sukhothai and Associated Historic Towns”, aimed to determine important factors that enable to convenience and requirements of tourists. These factors were used to develop the tourism network of historic town of Sukhothai and associated historic towns. The population used in this research included 1) 400 Thai tourists, 2) government sectors that are in charge of tourism in Sukhothai and Kampanghpet, 3) private sectors that have tourism businesses in Sukhothai and Kampanghpet, and 4) local people in the tourist zones in Sukhothai and Kampanghpet. A survey and interviews were used in this research. Means and content analysis were used to analyze data from the survey and interview respectively.

Besides Si Satchanalai Historical Park, Sukhothai Historical Park, and Kampanghpet Historical Park, the results indicated that six important factors that enable to convenience and requirements of tourists are rest areas, restaurants, souvenir shops, gas stations, hospitals and police stations.

The tourism network of historic town of Sukhothai and associated historic towns was connected in the Mesh Topology model because tourists can select a variety of routes that are suitable and interesting.

Keywords: Tourism Network, Associated Historic Towns

บทนำ

จากประกาศของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เรื่อง แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำแผนงานหรือดำเนินการ นับตั้งแต่ประกาศนี้มีผลบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษา จึงทำให้เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายความสามารถในการแข่งขันอยู่ที่ลำดับ 1-7 ของเอเชียเพิ่มรายได้ของประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 และพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวออกเป็น 8 กลุ่ม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ซึ่งหนึ่งในแปดก็คือ กลุ่มมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก นครสวรรค์ อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา โดยมีสาระสำคัญที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้ความสำคัญกับการต่อยอดองค์ความรู้ละับเคลื่อนแผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ซึ่งสถานที่สำคัญทั้ง 3 นี้ได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในชื่อเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร เมื่อปี พ.ศ. 2534 (กรมศิลปากร, 2543) โดยอาณาจักรสุโขทัยรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยพ่อขุนรามคำแหง แต่หลังจากนั้นอาณาจักรก็เริ่มเสื่อมลง แม้จะมีสถานะดีขึ้นบ้างในสมัยพระยาลิไท ขณะเดียวกันอำนาจของอยุธยาเริ่มแผ่ขึ้นมาทางเหนือ จนสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 4 แห่งสุโขทัยสวรรคต สุโขทัยและบ้านเมืองในแคว้นแคว้นนี้ก็ตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาโดยสมบูรณ์ (ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา, 2546) ในขณะที่เมืองศรีสัชนาลัยจากหลักศิลาจารึกหลายหลักได้กล่าวถึงกษัตริย์ที่ครองราชย์ได้ทรงครองทั้งสุโขทัยและศรีสัชนาลัย จึงมีนักวิชาการอธิบายว่า มีการยกย่องให้เมืองศรีสัชนาลัยเทียบเท่าเมืองหลวงอีกแห่งหนึ่ง (วิไลรัตน์ ยังรอด และธวัชชัย องค์กรวิเวทย์, 2551)

จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) โดยที่จังหวัดสุโขทัยมีโครงข่ายการคมนาคมทางบกและทางอากาศรองรับนักท่องเที่ยว จึงเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรยังเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองนักท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวแบบไฮโซหรือดีกำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน พร้อมทั้งจังหวัดสุโขทัยซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก เนื่องจากมีอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย กำลังถูกผลักดันให้เป็นศูนย์กลางเมืองมรดกโลกอาเซียน ซึ่ง

จะกลายเป็นจุดหลักของการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกที่เชื่อมโยงไปยังเมืองมรดกโลกอื่นๆ ในประเทศอาเซียน

สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศปี พ.ศ. 2555 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ของตลาดในประเทศ โดยเน้นการสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในประเทศ นอกจากนี้ นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทน.) เปิดเผย “ประชาชาติธุรกิจ” ถึงสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศในช่วงหน้าร้อน (มี.ค.-พ.ค.) นี้ว่า คนไทยมีพฤติกรรมเที่ยวเองมากขึ้น จากสัดส่วนตลาดในประเทศ แบ่งเป็นตลาดคนไทยเที่ยวเองร้อยละ 85 และร้อยละ 15 เที่ยวผ่านบริษัทจัดนำเที่ยว แนวนั้นในอีก 2-3 ปีจากนี้ คนไทยจะเที่ยวผ่านบริษัทจัดนำเที่ยวน้อยลง ซึ่งก็สอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น และยังเน้นการท่องเที่ยวในลักษณะเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม กิจกรรม ประเพณี ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวลักษณะนี้มักเป็นการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

ผลจากการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.4 จัดการเดินทางเองทั้งหมด ส่วนข้อมูลข่าวสารสำหรับการเดินทางร้อยละ 41.7 หาข้อมูลจากเพื่อน ญาติ และจากสังคมออนไลน์ โดยหากได้รับข้อมูลที่ถูกต้องก็ทำให้การเตรียมตัวของนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับความต้องการหรือความจำเป็น แต่หากข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน การเตรียมตัวก็อาจจะไม่ตอบสนองต่อความต้องการ ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าใครควรจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่สุด ซึ่งคงจะไม่มีใครรู้จักแหล่งท่องเที่ยวดีไปกว่าเจ้าของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเจ้าของท้องถิ่นที่ไม่สามารถจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวไว้เป็นสูตรสำเร็จสูตรใดสูตรหนึ่งได้ ด้วยเหตุผลที่นักท่องเที่ยวแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มมีเงื่อนไขที่ไม่เหมือนกัน เช่น การมีเวลาที่ไม่เท่ากัน การสนใจแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนกัน การให้ความสำคัญกับการกิน การพัก การช้อปปิ้งที่ไม่เหมือนกัน เป็นต้น

จากการศึกษาของ (Angelo Presenza, Maria Cipollina, 2010) กล่าวว่า กิจกรรมที่ได้เข้าร่วมในโครงข่ายต่างก็มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมเป็นโครงข่าย เพราะการเข้าร่วมเป็นโครงข่ายจะทำให้เกิดเครือข่ายที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ (Alison Morrison et al, 2004) ได้มีการศึกษาถึงการไม่ให้ความสำคัญในการสร้างโครงข่ายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ดังนั้นการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร หากเจ้าของพื้นที่ทราบว่าจะสนับสนุนการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญประกอบไปด้วยสิ่งใดบ้าง จะทำให้เจ้าของพื้นที่สามารถรวบรวมเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวที่มีความ

เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนั้นโครงข่ายการท่องเที่ยวนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ใช้เป็นข้อมูลในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสะดวกและความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อนำปัจจัยสำคัญมาเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

เครื่องมือและวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสะดวกและความต้องการของนักท่องเที่ยว

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างจะสุ่มจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าพักในโรงแรม รีสอร์ท เกสท์เฮาส์ และโฮมสเตย์ ในรัศมีประมาณ 5 กิโลเมตร จากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Nonprobability Sampling) เนื่องจากปรากฏการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่วิจัย มีการเคลื่อนตัวตลอดเวลา จึงไม่สามารถใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ (Probability Sampling) โดยต้องใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งสองจังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 914,474 คน ในปี พ.ศ. 2556 (กรมการท่องเที่ยว, 2557) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นเพื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจังหวัดสุโขทัยจำนวน 562,060 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 246 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยจังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 352,414 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 154 คน จึงรวมเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบในการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชรด้วยตนเอง ได้จัดอันดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้เหตุผล ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวในการวิจัยครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบในการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเข้าไปสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเองในจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีการเคลื่อนตัวตลอดเวลา จึงไม่สามารถใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ (Probability Sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบในการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวมาวิเคราะห์เนื้อหา และหาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยการหาค่าเฉลี่ยจะใช้จำนวนความถี่ของคำตอบทั้งหมดรวมกันหารด้วยจำนวนข้อมูล เขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย (Mean)}$$

$$\sum x = \text{ค่าของข้อมูลทั้งหมดรวมกัน}$$

$$n = \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}$$

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

$$\sum x = 1,935$$

$$n = 22$$

$$\bar{X} = \frac{1935}{22}$$

$$\bar{X} = 88$$

โดยจำนวนความถี่ของคำตอบในแต่ละกลุ่ม ถ้าหากมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 88 ขึ้นไปถือว่าคำตอบของกลุ่มนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อนำปัจจัยสำคัญมาเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชร มีทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน 2) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน 3) กลุ่มบุคลากรชุมชนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) โดยทำการสนทนาในประเด็นรูปแบบการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ สุโขทัยและเมืองบริวาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) โดยเสนอร่างรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร โดยผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) กับผู้แทน ได้แก่ 1) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยว 2) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 3) กลุ่มบุคลากรชุมชนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าหน่วยงานเจ้าของกิจการ และนักวิจัยชุมชนด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อสรุปของรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ในประเด็นรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารที่เหมาะสมมาจำแนก วิเคราะห์ และสรุปเนื้อหาในประเด็นที่มีความสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญเมื่อต้องเดินทางท่องเที่ยวนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยว สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว

ลำดับที่	ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญ	ความถี่จำนวนคำตอบ	คิดเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (400)
1	ที่พัก	389	97.25
2	ร้านอาหาร	326	81.50
3	ร้านขายของที่ระลึก	254	63.50
4	สถานีบริการเชื้อเพลิง	212	53.00
5	สถานพยาบาล	177	44.25
6	สถานีตำรวจ	98	24.50
7	ธนาคารหรือตู้ ATM	64	16.00
8	ร้านขายยา	63	15.75
9	อุปัชฌาย์	59	14.75

ลำดับที่	ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญ	ความถี่จำนวนคำตอบ	คิดเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (400)
10	ร้านปะยาง	51	12.75
11	ร้านสะดวกซื้อ	49	12.25
12	วัด	48	12.00
13	ไฮเปอร์มาร์เก็ต	43	10.75
14	ร้านขายของชำ	32	8.00
15	ร้านกาแฟ	24	6.00
16	ร้านหนังสือ	18	4.50
17	โรงพยาบาล	12	3.00
18	ร้านขายโทรศัพท์และอุปกรณ์	5	1.25
19	สวนสาธารณะ	5	1.25
20	ร้านเหล้า	4	1.00
21	ร้านขายต้นไม้	1	0.25
22	สถานสงเคราะห์	1	0.25
รวมจำนวนคำตอบ		1,935	

ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็นประเด็นด้านที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานีตำรวจ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่พัก

นักท่องเที่ยวร้อยละ 97.25 ให้ความสำคัญกับที่พักแรม เป็นตัวเลือกลำดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจที่พักยังมีความสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งลักษณะที่พักในจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดกำแพงเพชรบริเวณพื้นที่วิจัยส่วนใหญ่จะเป็นโรงแรมขนาดเล็ก โรงแรมขนาดกลาง มีสไตล์การตกแต่งที่มีความหลากหลาย บางโรงแรมตกแต่งได้กลมกลืนกับเมืองมรดกโลก เช่น เลอชาร์มสุโขทัย รีสอร์ท สุโขทัยเทรเซอร์รีสอร์ทแอนด์สปา เดอะเลเจนด์ สุโขทัย ซึ่งที่พักส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังมีที่พักในรูปแบบรีสอร์ตและบ้านพักอุทยานไว้บริการนักท่องเที่ยว เช่น บ้านพักอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย บ้านพักภายในบริเวณบ่อน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร และในบางแหล่งท่องเที่ยวเช่น หมู่บ้านนาต้นจั่น จะมีที่พักในลักษณะโฮมสเตย์เป็นการจัดการโดยชาวบ้านในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของผู้นในชุมชน นอกเหนือจากการได้เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป

ด้านร้านอาหาร

การให้ความสำคัญกับประเด็นของร้านอาหาร มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 81.5 เลือกให้ความสำคัญกับร้านอาหารในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว นับเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงต่อการให้ความสำคัญ จึงจำเป็นที่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีร้านอาหารที่ได้มาตรฐานทั้งคุณภาพและราคาไว้บริการอย่างเพียงพอ ความหมายของอาหารจากการให้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจะหมายถึง อาหารตามสั่งประเภทข้าว ก๋วยเตี๋ยวพื้นถิ่น และอาหารนานาชาติ โดยอาหารประเภทข้าวจะกล่าวถึงมากที่สุด เช่น ข้าวราดแกง อาหารตามสั่ง ข้าวเหนียวส้มตำ ข้าวสวย และกับข้าวตามสั่ง ข้าวต้มและกับข้าวตามสั่ง เป็นต้น ร้านอาหารประเภทนี้จะเป็นที่ต้องการมากสำหรับอาหารมื้อเย็น ส่วนอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวจะมีความต้องการมากในตอนกลางวัน และร้านอาหารนานาชาติตั้งแต่รูปแบบตะวันตกจนกระทั่งเอเชีย สำหรับอาหารเอเชียจากที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะกล่าวถึงอาหารญี่ปุ่นและอาหารเวียดนาม

ด้านร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

ปัจจัยสำคัญลำดับที่ 3 เป็นการเลือกบริการประเภทร้านจำหน่ายของฝากหรือของที่ระลึก ด้วยคะแนนร้อยละ 63.50 ด้วยเอกลักษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมซื้อของฝากไปฝากญาติมิตร หรือเพื่อนฝูงเมื่อมีโอกาสเดินทางท่องเที่ยว จนกลายเป็นพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนไทย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวหรือเส้นทางท่องเที่ยวจึงต้องมีร้านขายของฝากเปิดไว้บริการ โดยไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นสินค้าประเภทใด แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือ อาหาร หากท้องถิ่นใดมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปก็จะง่ายต่อการเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายของแหล่งท่องเที่ยว เพราะเป็นสินค้าที่นักท่องเที่ยวต้องการซื้อ ตัวอย่างเช่น ขนมถั่วทอดศรีสำโรง กล้วยไข่กำแพงเพชร เป็นต้น

ด้านสถานีบริการเชื้อเพลิง

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสถานีบริการเชื้อเพลิงเป็นลำดับที่ 4 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล และมีบางส่วนที่ใช้บริการเช่าเหมารถยนต์ทุกคันต้องใช้เชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ อาจจะเป็นน้ำมันดีเซล น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 น้ำมัน E20 หรือน้ำมัน E85 ทั้งหมดนี้ต้องใช้บริการที่สถานีบริการน้ำมัน โดยมีผู้ค้าตั้งแต่รายใหญ่ไปจนถึงรายย่อยกระจายกันอยู่ตามเส้นทางต่างๆ ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีเชื้อเพลิงที่เป็นแก๊สอีก 2 ชนิดที่สามารถใช้กับเครื่องยนต์ของรถยนต์ได้ ก็คือ แก๊ส LPG (Liquid Petroleum Gas) กับแก๊ส NGV (Natural Gas for Vehicle) โดยส่วนใหญ่แล้วในปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) แก๊ส LPG จะมีบริการตามถนนสายหลักและสายรองครอบคลุมเกือบทุกเส้นทาง ในขณะที่แก๊ส NGV ยังมีให้บริการน้อยในต่างจังหวัด ดังนั้น

นักท่องเที่ยวร้อยละ 53 จึงให้ความสำคัญกับสถานบริการเชื้อเพลิง เนื่องจากหากแหล่งท่องเที่ยวโดยอยู่ห่างไกลจากสถานบริการเชื้อเพลิง นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องรู้เพื่อที่จะได้เตรียมการเติมเชื้อเพลิงให้เพียงพอต่อการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสถานพยาบาล

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญลำดับที่ 5 ด้วยคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.25 คำนึงถึงเรื่องของสุขภาพ หากมีเหตุให้ต้องเข้ารับการรักษา โดยเฉพาะเหตุฉุกเฉิน หรือบางคนอาจจะมีโรคประจำตัว นักท่องเที่ยวจึงต้องการทราบว่าชุมชนหรือเมืองนั้นมีสถานพยาบาลตั้งอยู่ ณ ที่ใด ปัจจุบันสถานพยาบาลมีขีดความสามารถในการรักษาที่แตกต่างกัน ได้แก่ สถานีอนามัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลอำเภอ โรงพยาบาลจังหวัด (รวมโรงพยาบาลศูนย์) และโรงพยาบาลเอกชน หากแหล่งท่องเที่ยวโดยอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลจากตัวอำเภอ สถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุดก็คือ สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งมีความสามารถในการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มีแพทย์อยู่ประจำ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะมีช่องทางที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถขอคำแนะนำจากแพทย์ได้ด้วยระบบสื่อสาร หากแหล่งท่องเที่ยวโดยอยู่ไม่ไกลจากตัวอำเภอก็สามารถเข้ารับบริการจากโรงพยาบาลอำเภอได้ ซึ่งหากเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็กก็จะมีแพทย์ประจำอยู่น้อย ไม่มีแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรค แต่หากเกินขีดความสามารถก็ต้องส่งต่อไปให้กับโรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งจะมีแพทย์เฉพาะทางพร้อมเครื่องมือรักษาที่พร้อมกว่า ดังนั้นโครงการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานพยาบาลต่างๆ จะทำให้นักท่องเที่ยวที่มีโรคประจำตัวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจมีความเสี่ยงในการพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ หากเกิดอาการของโรคขึ้นมาอย่างปัจจุบันทันด่วน

ด้านสถานีตำรวจ

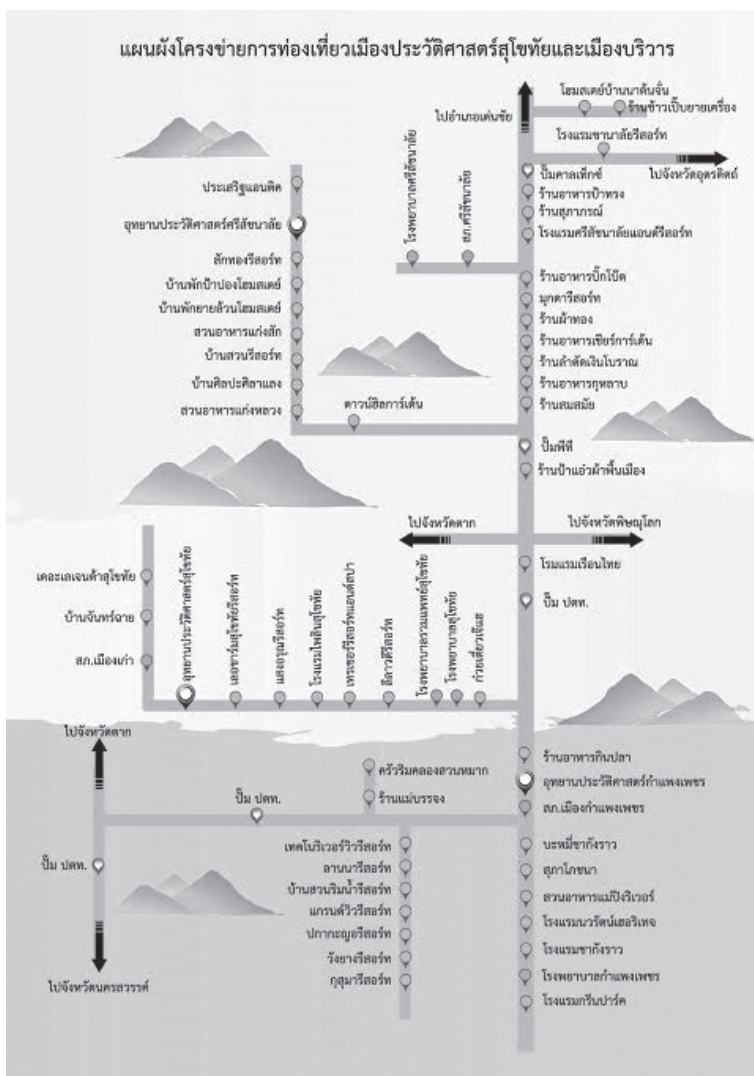
นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 6 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยด้วยจำนวนร้อยละ 24.50 ของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าตำรวจยังเป็นสิ่งที่พึงของประชาชน หากมีเหตุการณ์ที่ต้องหาผู้มาช่วยเหลือ โดยเฉพาะหากเกิดเหตุร้าย นักท่องเที่ยวควรต้องแจ้งเหตุให้ตำรวจทราบโดยเร็วที่สุด ดังนั้นหน่วยบริการที่อยู่ใกล้ที่สุดจึงควรรู้ว่าอยู่ที่ใด รูปแบบของสถานีตำรวจในต่างจังหวัด ได้แก่ สถานีตำรวจภูธร ซึ่งแต่ละสถานีจะมีพื้นที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวต้องแจ้งความไม่ว่าจะเกิดเหตุร้าย หรือของหายก็ต้องไปแจ้งความให้ถูกต้องที่ มิเช่นนั้นเจ้าหน้าที่จะรับแจ้งความไม่ได้ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวสามารถสอบถามข้อมูลเส้นทางหรือสถานที่ในท้องถิ่นได้ เพราะตำรวจจะเป็นผู้ที่รู้จักท้องถิ่นเป็นอย่างดี

การเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

ผลจากการเข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพรวมของรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร สามารถสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวมีรายละเอียดดังนี้ 1) เป็นรูปแบบที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างต้นทางกับปลายทางครบทุกแหล่งท่องเที่ยวในโครงข่าย 2) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว 3) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านที่พัก 4) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านร้านอาหารสินค้าที่ระลึก 5) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านร้านอาหาร 6) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานที่ตรวจได้โดยง่าย 7) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานพยาบาลได้รวดเร็วขึ้น 8) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานีบริการเชื้อเพลิงได้โดยสะดวก 9) แหล่งท่องเที่ยวแม่ข่ายมีความเหมาะสมต่อรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยว 10) แหล่งท่องเที่ยวลูกข่ายมีความเหมาะสมต่อรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยว 11) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักกับแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก 12) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ของผู้คนในท้องถิ่น 13) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการท่องเที่ยวระยะเวลายาวนานขึ้น

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ 1 ทำให้ทราบว่าปัจจัยสำคัญต่อการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งหมด 6 ประเด็นคือ ด้านที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานีบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานที่ตรวจ จึงนำปัจจัยทั้งหมดมาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดเป็นโครงข่าย การท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร โดยการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารจะใช้การเชื่อมโยงโครงข่ายแบบเมชโทปอโลยี (Mesh Topology) เนื่องจากมีความสะดวกในการเลือกเดินทางได้อย่างอิสระตามความเหมาะสมและความสนใจของนักท่องเที่ยว สามารถเรียบเรียงเป็นแผนผังโครงข่าย การท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารได้ดังนี้

ภาพ 1 แผนผังโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

โครงการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. ที่พัก ได้แก่ โรงแรมศรีสัชนาลัย แอนด์ รีสอร์ท โรงแรมซานาลัย รีสอร์ท ศรีสัชนาลัย โฮมสเตย์ บ้านศิลปะศิลาแลง ดาวนฮิล การ์เด็น สักทองรีสอร์ท บ้านสวนรีสอร์ท บ้านพักยายลำนโฮมสเตย์ บ้านพักป่าป้องโฮมสเตย์ โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น และมุกดา รีสอร์ท

2. ร้านอาหาร ได้แก่ สวนอาหารแก่งหลวง ร้านอาหารแก่งสัก เขียว การ์เด็น ร้านอาหารกุหลาบ ร้านข้าวเปียยเครื่อง ร้านอาหารบีกเก็ต และร้านอาหารป่าทง

3. ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ได้แก่ ร้านประเสริฐ แอนติค (เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องสังคโลก) ร้านคุณสายรุ้ง (เครื่องสังคโลก) ร้านป่าแ้ว (ผ้าพื้นเมือง) ร้านรีไทย แอนติค (เครื่องลายโบราณ และเครื่องสังคโลก) บ้านไท (เครื่องสังคโลก) ร้านผ้าทอง (ผ้าทอมือ) ร้านลำดัดเงินโบราณ (ทำทองโบราณ) ร้านสุภาภรณ์ (ทำทองโบราณ) ร้านสมสมัย (ทำทองโบราณ) ร้านสาร (สินค้าพื้นเมือง) และภูมิปัญญาตาวงษ์ (เครื่องเล่นกีฬาการกรรม ตึกตาวาหุนบริหารนี้ว)

4. สถานีบริการเชื้อเพลิง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน PT (มีร้านปะยาง มีห้องน้ำชาย-หญิง แต่ไม่มีห้องน้ำคนพิการ) สถานีบริการน้ำมันบางจาก (มีร้านกาแฟ มีห้องน้ำชาย-หญิง มีห้องน้ำคนพิการ) สถานีบริการน้ำมันศาลเท็กซ์ (มีห้องน้ำชาย-หญิง ไม่มีห้องน้ำคนพิการ) สถานีบริการแก๊ส LPG (เอสพีพีโตรเลียม)

5. สถานพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลศรีษะนาลัย

6. สถานีตำรวจ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรศรีษะนาลัย

โครงการการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. ที่พัก มีระยะทางห่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไม่เกิน 5 กิโลเมตร แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 อยู่ในรัศมีไม่เกิน 2 กิโลเมตร ได้แก่ เลอชาร์มสุโขทัยรีสอร์ท แสงอรุณรีสอร์ท เลอ สุโขทัย เดอะเลเจนด้าสุโขทัย โรงแรมไพลิน สุโขทัยเทรเซอร์ รีสอร์ทแอนด์สปา ลีลาวดี รีสอร์ท ไทยไทยสุโขทัยเกสต์เฮาส์ สเปซเบ้นเกสต์เฮาส์ @ เมืองเก่า แอทโฮมสุโขทัย แอปปี้เนส รีสอร์ท ธาราบุรีรีสอร์ท ออคิโดฮิลล์เกสต์เฮาส์ เวียงตะวันตกสุโขทัยเกสต์เฮาส์ ปินเปา เกสต์เฮาส์ เซ็นต์ออฟสุโขทัยรีสอร์ท ฟาเรือนไทย บ้านริมคลองรีสอร์ท บ้านคุณย่ารีสอร์ท และแกรนด์มาโฮมรีสอร์ท

2. ร้านอาหาร ได้แก่ ไม้กลางกรุง เฟื่องฟ้าปลาแม่น้ำ กว๊านเตียวสุโขทัยเจ๊แอ ซาลิ บ้านจันทร์ฉาย สุโขทัย Mrs. Ann Bakery & coffee กว๊านเตียวต้นกระจี่ บ้านครุอีว กว๊านเตียวไทย ตาปู่ สุกัลยา & ซิฟูดสุโขทัย ขนมนิบบ้านนา และแจ่วโกชนา

3. ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ได้แก่ อาณาจักรพอกุสังคโลก (เครื่องสังคโลกและลวดลายสุโขทัย) โฟร์วี (สินค้าทำจากหินอ่อน) ร้านครูแ้ว (ขนมเกลียว) ร้านคุณตา (ขนมขบเคี้ยว) และเครื่องปั้นดินเผาทุ่งแพ่ง

4. สถานีบริการเชื้อเพลิง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. (มีร้าน 7-Eleven ร้านกาแฟ ร้านขายของฝาก ปิงหึ่งเสียง มีตู้ ATM ธนาคารกรุงไทย กรุงศรี กสิกรไทย มีห้องน้ำ ชาย-หญิง มีห้องน้ำคนพิการ) สำหรับสถานีบริการแก๊ส LPG มีในตำบลบ้านสวนและ ตำบลบ้านกล้วย

5. สถานพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลสุโขทัย และโรงพยาบาลรวมแพทย์สุโขทัย (เป็น โรงพยาบาลของเอกชน)

6. สถานีตำรวจ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองเก่า

โครงข่ายการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. ที่พัก ได้แก่ โรงแรมชากังราว โรงแรมนวัตน์เฮอริเทจ ซินิค ริเวอร์ไซด์ รีสอร์ท แพรพิมพ์าลัยไทยสปา & รีสอร์ท โรงแรมกรีนปาร์ค บ้านดินบาร์มีรีสอร์ท โรงแรมพิพาราไดซ์ โรงแรมเพชรโอเทล บ้านสวนริมน้ำ รีสอร์ท แกรนด์วิว รีสอร์ท กุสุมารีสอร์ท ลานนารีสอร์ท โรงแรมน้ำเพชร ฟิรียอร์ทริมน้ำ ปากกะญูรีสอร์ท เทคโนริเวอร์วิวรีสอร์ท และวังยางริมปิ๊ง รีสอร์ท

2. ร้านอาหาร ได้แก่ บะหมี่ชากังราว เข้ายะหมี่ สุภาโภชนา สุภาพพัฒน์นครชุม เย็นตาโฟเจ๊เกี้ยว ร้านศิษย์นายหนา ครว้เห็ดโคน สวนอาหารแม่ปิ้งริเวอร์ไซด์ ร้านกินปลาทุ่ง เศรษฐี ครั้วริมคลองสวนหมาก บ้านริมน้ำกำแพงเพชร กิตติโภชนา และศิลา

3. ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ได้แก่ ร้านเมี่ยงชากังราว (กล้วยฉาบ มันฉาบ กล้วยกวน) ร้านป่าหาด (ขนมเม็ดขนุน ขนมชั้น ข้าวเหนียวแก้ว ข้าวเหนียวแดง) ร้านแม่บรรจง (มะพร้าวเสวย กล้วยกวน กระท้อนกวน) ร้านแม่แก้ว (กระยาสาท)

4. สถานีบริการเชื้อเพลิง ได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. (มี 7-Eleven มีตู้ ATM ธนาคารออมสิน มีห้องน้ำชาย-หญิง มีห้องน้ำคนพิการ) สถานีบริการแก๊ส LPG ในอำเภอเมือง มีทั้งหมด 5 แห่ง (ตำบลนครชุม 2 แห่ง ตำบลทรงธรรม ตำบลในเมือง และตำบลอ่างทอง ตำบลละ 1 แห่ง)

5. สถานพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลกำแพงเพชร โรงพยาบาลเอกชนเมืองกำแพงเพชร

6. สถานีตำรวจ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองกำแพงเพชร

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสะดวกและความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยสำคัญต่อการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งหมด 6 ประเด็นคือ ด้านที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานีตำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่พัก นักท่องเที่ยวร้อยละ 97.25 ให้ความสำคัญกับที่พักแรม เป็นตัวเลือกลำดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจที่พักยังมีความสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นอย่างมาก

ด้านร้านอาหาร การให้ความสำคัญกับประเด็นของร้านอาหาร มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 81.5 เลือกให้ความสำคัญกับร้านอาหารในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว นับเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงต่อการให้ความสำคัญ จึงจำเป็นที่แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีร้านอาหารที่ได้มาตรฐาน ทั้งคุณภาพและราคาไว้บริการอย่างเพียงพอ ความหมายของอาหารจากการให้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจะหมายถึง อาหารตามสั่งประเภทข้าว ก๋วยเตี๋ยวพื้นถิ่น และอาหารนานาชาติ

ด้านร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ปัจจัยสำคัญลำดับที่ 3 เป็นการเลือกบริการประเภทร้านจำหน่ายของฝากหรือของที่ระลึก ด้วยคะแนนร้อยละ 63.50 ด้วยเอกลักษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมซื้อของฝากไปฝากญาติมิตร หรือเพื่อนฝูงเมื่อมีโอกาสเดินทางท่องเที่ยว จนกลายเป็นพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนไทย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวหรือเส้นทางท่องเที่ยวจึงต้องมีร้านขายของฝากเปิดไว้บริการโดยไม่มีข้อจำกัดว่าต้องเป็นสินค้าประเภทใด

ด้านสถานบริการเชื้อเพลิง นักท่องเที่ยวร้อยละ 53 ให้ความสำคัญกับสถานบริการเชื้อเพลิงเป็นลำดับที่ 4 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล และมีบางส่วนที่ใช้บริการเช่าเหมารถ

ด้านสถานพยาบาล นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญลำดับที่ 5 ด้วยคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.25 คำนึงถึงเรื่องของสุขภาพ หากมีเหตุให้ต้องเข้ารับการรักษา โดยเฉพาะเหตุฉุกเฉิน หรือบางคนอาจจะไม่มีรถประจำตัว นักท่องเที่ยวจึงต้องการทราบว่าชุมชนหรือเมืองนั้นมีสถานพยาบาลตั้งอยู่ ณ ที่ใด

ด้านสถานีตำรวจ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 6 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยด้วยจำนวนร้อยละ 24.50 ของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าตำรวจยังเป็นที่พึ่งของประชาชน หากมีเหตุการณ์ที่ต้องหาผู้มาช่วยเหลือ โดยเฉพาะหากเกิดเหตุร้าย นักท่องเที่ยวควรจะต้องแจ้งเหตุให้ตำรวจทราบโดยเร็วที่สุด

ผลการเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร

ผลจากการสนทนากลุ่มย่อย สามารถสรุปภาพรวมของรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) เป็นรูปแบบที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างต้นทางกับปลายทางครบทุกแหล่งท่องเที่ยวในโครงข่าย 2) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว 3) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านที่พัก 4) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านร้านอาหาร 5) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านร้านค้าที่ระลึก 6) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานบันเทิง 7) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานพยาบาลได้รวดเร็วขึ้น 8) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงปัจจัยด้านสถานีบริการเชื้อเพลิงได้โดยสะดวก 9) แหล่งท่องเที่ยวแม่ข่ายมีความเหมาะสมต่อรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยว 10) แหล่งท่องเที่ยวลูกข่ายมีความเหมาะสมต่อรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยว 11) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักกับแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก 12) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ของผู้คนในท้องถิ่น 13) รูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการท่องเที่ยวระยะเวลายาวนานขึ้น

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยสำคัญต่อการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งหมด 6 ประเด็นคือ ด้านที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานีบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานบันเทิง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ พยอม ธรรมบุตร (2549) เรื่ององค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) เช่น การขนส่ง การคมนาคมที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 2) ที่พัก (accommodation) ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องคำนึงในแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 คืน 3) แหล่งท่องเที่ยว (attraction) อาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม งานมหกรรม ประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนเจ้าของบ้าน 4) กิจกรรม (activities) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ จำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เช่น การดำนา การทอผ้า การจับปลา รวมไปถึงกิจกรรม

นั้นหนาการต่าง ๆ 5) บริการต่างๆ (ancillary) ในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีบริการด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ธนาคาร โรงพยาบาล สถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น

นอกจากนั้นหากชุมชนใดต้องการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ควรทราบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยอะไรบ้าง และทำการประเมินพื้นที่ของตนเองเพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้าง หรือปัจจัยใดบ้างที่ไม่มี โดยวิธีคิดควรกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดศูนย์กลาง จากนั้นจึงใช้ระยะทางหรือเวลาเป็นตัวกำหนด จึงจะสามารถสรุปออกมาเป็นคำตอบได้ว่ามีหรือไม่มีปัจจัยใด ตัวอย่างเช่น ที่พักอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางโดยปกติไม่เกิน 10 นาที ก็นับได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีที่พัก หากอยู่ในรัศมี 6-10 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางโดยปกติ 11-20 นาทีก็นับได้ว่าบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีที่พัก แต่หากต้องเดินทางด้วยระยะทางที่มากกว่า 10 กิโลเมตร หรือต้องใช้เวลาเดินทางโดยปกติที่มากกว่า 20 นาที ก็นับได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นยังไม่มีที่พัก เป็นต้น ซึ่งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานีบริการเชื้อเพลิง สถานพยาบาล และสถานีตำรวจ ก็สามารถใช้อธิบายด้วยวิธีเดียวกันกับตัวอย่างได้

เมื่อพื้นที่หรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบประเมินศักยภาพของปัจจัยสนับสนุนโครงข่ายได้แล้วก็สามารถทราบได้ว่าจะต้องพัฒนาด้านใดบ้าง กล่าวคือ หากพื้นที่ใดมีปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญแล้วก็สามารถประเมินต่อไปได้ว่าจะสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งสามารถวางแผนการพัฒนาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และหากปัจจัยใดอยู่นอกเหนือการจัดการของคนในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลของรัฐ หรือสถานีตำรวจ ผู้จัดโครงข่ายสามารถระบุลงไปในการข่ายการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้

รูปแบบการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าโครงข่ายการท่องเที่ยวมีลักษณะคล้ายกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยเปรียบเทียบเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องเสมือนกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง ดังนั้นหลักและทฤษฎีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์โทโปโลยีแบบเมช จึงสามารถประยุกต์ใช้กับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเข้าเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารได้ ซึ่งจุดชัย แวงจันทร์ และอนุโชต วุฒิพรพงษ์ (2555) กล่าวว่า โทโปโลยีแบบเมชคือ เครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องสามารถเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์เครื่องใดก็ได้ในเครือข่าย ไม่จำเป็นที่จะต้องผ่านเครื่องใดเครื่องหนึ่งก่อน หรือต้องย้อนกลับไปยังจุดศูนย์กลางก่อนจึงจะไปยังเครื่องปลายทางได้

ดังนั้น เครื่องคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องในเครือข่ายเปรียบเสมือนแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งในเครือข่าย หากมีการเชื่อมโยงถึงกันโดยอิสระ ก็จะทำให้เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวได้ตามความสะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

หลังจากได้โครงข่ายการท่องเที่ยวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญของการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์คือ การนำข้อมูลไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว ซึ่งหากแหล่งท่องเที่ยวโดยังไม่มีชื่อเสียง หรือยังไม่เป็นที่รู้จัก ก็มักจะไม่มีถูกค้นหาข้อมูล จึงไม่ปรากฏผลให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำโครงข่ายไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้เกิดความสนใจ และนำไปจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวต่อไป การจะทำให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างด้วยเวลาที่รวดเร็ว แต่ใช้งบประมาณน้อยควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ควรผูกติดอยู่กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่เพียงหน่วยงานเดียว เช่น การพ่วงกับเว็บไซต์ของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล อาจจะไม่ได้ผลที่ดีพอเนื่องจากเว็บไซต์ขององค์กรดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมในการเข้ามาดูข้อมูลของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป จึงไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นจำเป็นต้องได้ผู้ที่เข้าใจการใช้สื่อสมัยใหม่อย่างแท้จริงมาเป็นผู้ดูแลการเผยแพร่จึงจะเกิดผล อีกทั้งจะต้องมีความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ว่าเป็นคนกลุ่มไหน เพื่อจะได้หาช่องทางในการสื่อสารได้ตรงกลุ่ม ตัวอย่างเช่น แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยซึ่งเป็นมรดกโลก กลุ่มเป้าหมายที่จะมาท่องเที่ยวอยุ่มีอยู่หลากหลาย เพราะความเป็นเมืองเก่าสมัยประวัติศาสตร์ย่อมมีจุดให้ผู้คนสนใจในรายละเอียดที่แตกต่างกัน มีตั้งแต่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ และเพื่อการชมโบราณสถาน เป็นต้น จึงมีนักท่องเที่ยวเกือบทุกเพศ ทุกวัย หลายสัญชาติแะวัยมาเยี่ยมชม การสื่อสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายจึงสามารถทำได้หลายช่องทาง เพราะกระจายอยู่ในวงกว้าง การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มต่าง ๆ ให้ตรงที่สุด ก็จะเป็นไปได้สูงที่ข้อมูลโครงข่ายการท่องเที่ยวจะถูกถ่ายทอดให้รับรู้ได้เร็วขึ้น อาจจะเป็นไปได้ที่ผู้สูงวัยจะเป็นคนที่ค้นพบข้อมูล แต่จะไปเที่ยวโดยลำพังเพียงคนเดียวไม่ได้ จึงต้องนำข้อมูลไปบอกต่อให้ลูกหลานได้รับรู้ จากนั้นลูกหลานก็จะเป็นคนจัดการพาไปเที่ยวในรูปแบบของครอบครัว หรือลูกหลานอาจจะเป็นคนค้นพบข้อมูลจากสื่อที่อยู่ในวัยของพวกเขา เมื่อพบเห็นแล้วก็มักจะชวนคนสูงอายุนั้นไปเที่ยวด้วยกันมาท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน หรือแม้แต่เด็ก ๆ ที่ใช้สื่อเป็น หากการประชาสัมพันธ์ทำให้เด็กมีโอกาสค้นพบข้อมูลได้โดยตรง เด็กอาจจะกำลังเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากครูที่โรงเรียน จึงอยากจะไปชมของจริง ก็จะนำไปบอกเล่าให้

ผู้ปกครองฟัง ผู้ปกครองก็อาจจะหาโอกาสพาเด็กไปหาประสบการณ์ โดยไม่ลืมที่จะพาผู้สูงอายุในครอบครัวไปด้วย จะเห็นว่าหากสื่อสารหลายทางโอกาสที่จะถูกค้นพบก็จะมีความเป็นไปได้สูง กลุ่มครอบครัวจะให้ความสำคัญกับสถานที่พักและสถานที่ทานอาหารสูงมาก ในขณะที่อุทยานประวัติศาสตร์ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในอดีตที่ควรค่าแก่การศึกษาสำหรับคนอีกหลาย ๆ กลุ่ม ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ผู้ที่รับผิดชอบต่อการกระจายข้อมูลของโครงข่ายก็ควรจะต้องทราบและเข้าใจว่าคนเหล่านั้นมีโอกาสรับรู้ข้อมูลได้จากช่องทางใด หากระบบการสื่อสารข้อมูลกระจายครอบคลุมไปทุก ๆ กลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพผลประโยชน์ของชุมชนก็จะกระจายไปทั่วถึง จึงเห็นได้ว่ากระบวนการของการนำเสนอข้อมูลไปถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยาก แต่ถ้าค้นพบเส้นทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดก็จะให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุดเช่นกัน

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2543). **มรดกไทย-มรดกโลก**. กรุงเทพฯ: บริษัทกราฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์) จำกัด.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2544). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุชัย แพงจันทร์ และอนุโชต วุฒิพรพงษ์. (2555). **เจาะระบบ Network 3rd Edition**. นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์ จำกัด.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์ พรีนซ์.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). **เอกสารประกอบการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลรัตน์ ยั่งรอด และรัชชัย องค์กรุฒิเวทย์. (2551). **สุขวิทย ศรึสัชนาลัย**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นตังแอนด์พับลิชซิง จำกัด (มหาชน).
- ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. (2546). **เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย**. กรุงเทพฯ: บริษัทแปลนโมทิฟ จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). **การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2556**. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2557, จาก Service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/Travel/Rep 56.pdf.
- Angelo Presenza, Maria Cipollina. (2010). **Analysing tourism stakeholders networks**. *Tourism Review*, Vol.65 Iss: 4, pp. 17-30.
- Alison Morrison, Paul Lynch, Nick Johns. (2004). **International tourism networks**. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol.16 Iss: 3, pp. 197-202.

